

Biblija – Stari Zavjet

Temeljni religijski i religiološki dokument

doc. dr. sc. Niko Bilić, SJ

amdg.frz.hr

→ **Nastava: FFRZ**

→ **Biblija – Stari zavjet**

Literatura, Audio udžbenik

Biblija na Uskrs (Lk 24)

- “Počevši od Mojsija i svih proroka što ima *o njemu*” (Lk 24,27);
 - “**otvara** nam Pisma” (v32)
- Trostruki preokret:
 - oči (v16.**31**)
 - srce (v25.**32**)
 - govor (v17.**29**)
- Trostruki rezultat (v32s.36):
 - osjećaj (v32), povratak do Križa, zajedništvo (v33.36)
- “Sve što je u *Zakonu, Prorocima i Psalmima* (v44)
 - *o meni* napisano”
 - “**otvori** im pamet da razumiju PISMA” (v45)

Ključ: Učitelj i Sveto pismo

- γέγραπται [gegraptai] – “pisano je”
 - tri kušnje u pustinji:
 - Čovjek ne živi samo o kruhu (Pnz = *Ponovljeni zakon* 8,3)
 - Ne iskušavajte Boga svoga (Pnz 6,16, LXX=*Septuaginta* jd.)
 - Njemu iskazuj štovanje (Pnz 6,13)
- νόμος καὶ προφῆταιί [nomos kai profetai] – Zakon i Proroci
 - *ispuniti* (Mt 5,17)
 - zlatno pravilo: Činite! (Mt 7,12)
 - prva zapovijed: Ljubi! (Mt 22,40)

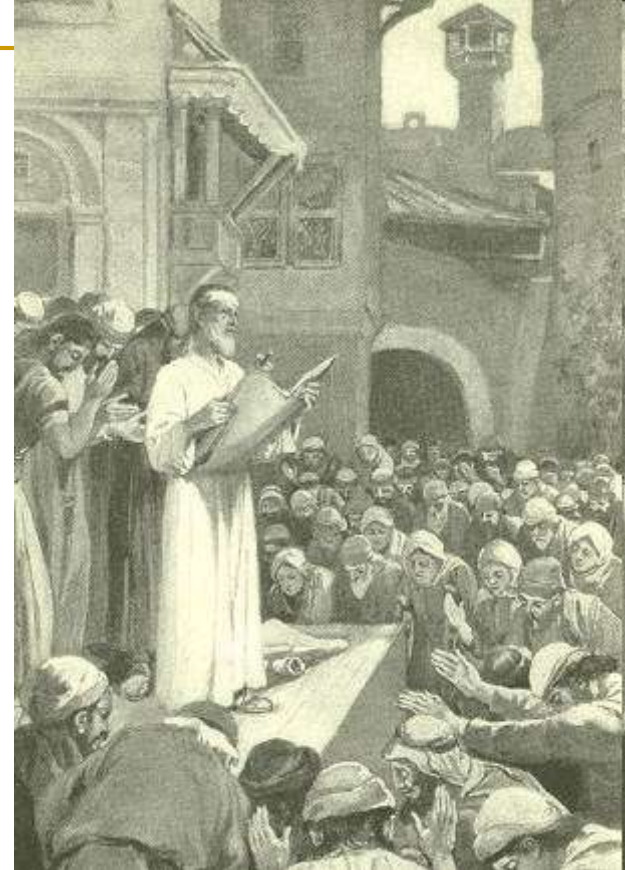
Pronalazak svete knjige (2 Kr 22)

- 622. pr. Kr., kralj Jošija i **בֵּית יְהוָה** (Dom Gospodnji) 22,5
 - “popravljaju” (22,5)
- Što s “Knjigom Zakona” 22,8.13?
 - tj. “Saveza” (23,2)
- *Pronađena* (22,8.13; 23,2)!
- Kralj reagira u 22,11.19:
 - Sluša i razdire haljine (v11)
 - Ponizio se pred Bogom i plakao (v19)
 - Šalje izaslanstvo (v12.20)
- Rezultat u 23,1-3:
- Čita narodu i obnavlja Savez (23,1-3)
 - Holistički pristup: sve riječi (v2), sav narod (v3)

Veliki povratak (Neh 8)

- 515. pr. Kr., Ezra
- od Boga preko Mojsija (v1.14)
- Za כל העם *kol ha'am*
- sav narod (11x)
- Liturgijski pristup (v4.6):
 - Postolje (v4)
 - Blagoslov i poklon (v6)
- Recepcija (v3.8.12):
 - Pozorno slušanje (v3)
 - Tumačenje po odlomcima (v8)
 - Shvaćanje (v12)
- Reakcija (v9.12.17):
 - plač (v9),
 - gozba (v12),
 - velika radost (v17)

Biblijski *Kanon*

- **κανών** – mjera:
 - ustaljeni popis i raspored
- **Suvremeni kanon SZ:**
- *Petoknjižje*
- i *Povijesne* knjige:
 - Jš do 2 Mak
- *Mudrosne* knjige:
 - Job do Sir + Psalmi
- *Proročke* knjige:
 - Iz do Mal

- **NZ:**
- **Evandjelja i Djela**
- = **povijest**
- **Poslanice**
(Pavlove + Katoličke)
- = **mudrost**
- **Otkrivenje**
- = **proroci**

Hebrejska Biblija (HB)

- “*proto-kanon*“ – prvi, 3 dijela
- תורה – *Tôrâ* = Zakon (Pouka)
- נביאים – *N^ebi’îm* = Proroci
 - Od Jš (– 2 Kr) do (Iz –) Mal
- כתובים – *K^etubîm* = Spisi
 - Rut, “mudrosne”, Ezer/Neh, Dn, Ljet
- → TaNaK – opis od? do?
 - Od stvaranja (**Post 1s**)
 - do novog stvaranja (npr. **Iz 66**)
 - tj. kraja vremena (npr. Dn 12)

[JewishEncyclopedia.com](http://www.jewishencyclopedia.com)

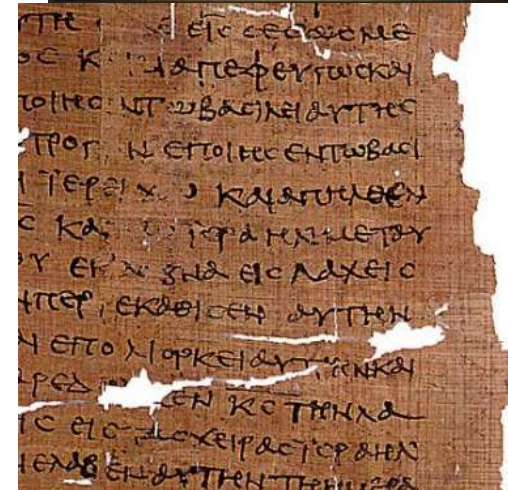

Septuaginta

- **70=LXX =“deutero-kanon”**
 - Grčki kanon, Grč. Biblija
 - Nakon Aleksandra Velikoga, za vjernike
- **Nov jezik: prijevod na grčki**
- **Nov raspored (“logički” i kronološki)**
 - Prošlost, sadašnjost, budućnost
 - Npr. **Rut 1,1**
- **Nove knjige: 7 knjiga**
 - Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar
 - + dodatci u Dn i Est
- **Teološki naglasci (svetost, David i hram...)**

ἘΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἄορατος καὶ ἀκατασκέπαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐτεφείρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἀπὸ μέσων τοῦ σκοτοῦς. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκοτόν ἐκάλεσε νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἡσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἴστω διαχωρίζον ἐνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος· καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἐνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερέωματος, καὶ ἐνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερέωματος. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν· καὶ ἐγένετο

Stari Savez

- τὰ βιβλία [ta biblia] – knjige:
umanjenica, množina
 - 1. Klem
- “Zavjet” – Savez: ברית (*b^erît*) = διαθήκη (*diathéke*)
 - Vetus Testamentum > europski jezici
- Savez na Sinaju (Izl – Br): “krv *saveza*” (Izl **24,8**)
- Isus: “Ova je čaša *novi savez* u mojoj krvi”
(1 Kor **11,25**=Lk **22,20**) ← “novi savez” (Jr 31,31)
- ⇔ “stari zavjet” (2 Kor 3,14)
 - Poslanica Hebrejima:
- “novi savez” (8,13) – “prvi savez” (9,15)

Nastava

- Nabaviti SZ
- amdg.ffrz.hr
- ***Potražiti* jedan Uvod u SZ (Introduction...)**
 - ***Komentar*** o jednoj knjizi po vlastitom izboru
 - **Knjiga ili članak** o jednom liku ili temi
- ***Odabrati* knjigu iz svake skupine**
 - Prvo i zadnje poglavlje iz svake knjige
 - **Iz Petoknjižja bilo koja;**
 - **iz Povijesnih: Jš ili Suci ili Sam ili Kr ili Ljet;**
 - **iz Mudrosnih jedna knjiga i jedan psalam;**
 - **od Proroka jedan Veliki i jedan Mali**

